

GABRIELA VRÁNOVÁ
MAGNETICKÝ VÍTR

Magnetický vítr obsahuje fejetony přední české herečky, v nichž se vrací do dětství, do let studií, ale také ke svým cestovatelským zážitkům. Na mnoha stránkách vlídné a působivé knížky rovněž vzpomíná na své herecké kolegy, s nimiž se během své dlouhé herecké trati setkala - na Danu Medřickou, Vladimíra Hlavatého, Vladimíra Menšíka, Otu Sklenčku a další mimořádné osobnosti divadla a filmu. Titul má i své „dvojče“ - stejnojmenné CD, které je součástí interaktivní verze této eknihy a svým způsobem ji doplňuje a vlastně i mistrně povyšuje.

Gabriela Vránová

Magnetický vítr

2011

Text © Gabriela Vránová, 1994, 2000, 2011

Photo cover © Ondřej Kepka, 2000, 2011

© Carpe diem, 2000, 2011

ISBN 978-80-87195-84-0

Motto:

„Je moc věcí, které pomáhají udělat z muže a ženy něco víc než tupého živočicha! Tři z nich jsou nejdůležitější: místa, kam nás život postaví, lidé, se kterými se cestou setkáme, a věci, které nedostaneme.“

E. Goudgeová: „U Zeleného delfína“

*Nejdražší mamince,
která dokázala nevzdat se.
Svému nejbližšímu Jirkovi
a synu Ondřejovi,
kteří to vydrželi se mnou.
S pozdravem sestře Miriam
do San Franciska
a bratru Staňovi do Brna.
Protože – i když je prý země veliká,
nás všechny spojuje pevný kruh.*

*Moji blízcí, diváci, posluchači i čtenáři,
když mi nakladatelství Carpe diem v zastoupení pana Michala Huvara
nabídlo reedici mé knížky Magnetický vítr, trochu jsem zaváhala. Proč?
Není to staré? Ale pak jsem si řekla: Copak myslím jinak než před šesti
lety? Ano, jsou jiné skutečnosti, jiná doba, jiný „duch doby“, ale co jsem
psala tehdy, bylo ze srdce.*

*Jezdím po celé naší zemi – mluvím s lidmi – a když mi posluchači v Jaromě-
řicích, v severočeských Šemánovicích nebo v Seifertových Kralupech donesou
k podpisu mou knížku a přidají pěkná slova, jsem šťastná.*

*Bála jsem se, že moje fejetony jsou moc laskavé, moc „hodné“! Ale dnes vím,
že v této době, ve světě, kdy mnohdy vítězí krutost, násilí, dravost, je třeba pro-
ti tomu „bojovat“ právě laskavostí.*

Alespoň já bych bez ní nemohla žít.

Díky Vám!

A pro Vás – moje PF 2001.

Vaše Gabriela Vránová

PF 2001

*To věčné čekání,
ta naděje, která se každým rokem obrozuje
jak zelené lístky na černém dřínku švestky
z japonského dřevorytu
nebo jak drzé něžné štiťičky, vyrážející
na větví starého pichlavého smrku.
Jsou tak zranitelné!*

Jakže to bylo?!

„Všechno je přede mnou a všechno tak bolí!

Chtěla bych celý svět

a on je tak daleko!“

Všechno se opakuje. Jen nezapomínat!

Nezavřít oči, abych neviděla,

že ostatní také žijí a trpí!

*Bylo mi dopřáno prožít
více než polovinu tohoto století.
Přes horká léta a bouřlivé podzimy
byly mnohdy i zimy
teplé a laskavé
díky lásce a přátelství.*

Děkuji za to a přeji

sobě i Vám

do let příštího tisíciletí: Lásku a Přátelství

***Kdybych neznal
Gabrielu Vránovou,***

tak bych si hezky česky zazáviděl. Anebo víte co? Já si zazávidím, i když ji znám – proč si mám dělat násilí! Když si listuji touto knížkou, nemohu nedojít k závěru, že na tu závist mám nejen právo, ale i několik důvodů.

Předně tedy: herečkám se to píše! Když jste jenom spisovatel, musíte se pořád někam trmácet, abyste někoho poznali, nebo musíte vysedávat v archivech, čítárnách a studovnách, a tam nepoznáte vůbec nikoho. Tam se krčíte u stolu, je vám zima a máte trošku hlad, a když tam někdo vstoupí, je to tak divný, že byste byli radši, kdyby zůstal doma.

Jako herečka však vstoupíte do šatny a hle – převléká se tam Jaroslav Satoranský! Nebo si tam přidělavá nos na Cyrana z Bergeracu Zdeněk Štěpánek či Karel Höger. Dana Medřická tam pije kávu s Vlastou Fabiánovou a Otou Sklenčkou – není to nespravedlivé? Víte, co musíte jako neherec napsat knih, aby vás někdo z takovýchhle lidí začal brát vůbec na vědomí, natož si přidělavá nos a rozpovídal se?

Nebo jiná věc, na kterou přijdete, až se začtete do Gabrielina vyprávění: to její košaté příbuzenstvo. Já také píšu o příbuzenstvu s chutí. Jenže to moje se skládalo ze dvou babiček, jednoho dědečka, z několika málo tet a strýčků, a samozřejmě z maminky, tatínka, bráchy, psa a kočky. Její příbuzenstvo je tak nepřehledně rozsáhlé, že se na její rodnou Moravu ani nevejde. Jestli jsem to dobře spočítal, tak jejími příbuznými není – kromě pana Kryčera a Sládka – snad jen šest Moravanů. A všichni jsou postavami pro novelu či pro román, zatímco ona je vyřizuje fejetonem pouze z nedostatku času.

Za další: je pravda, že Gabriela Vránová nemá dost času. Vždyť hraje, zkouší, natáčí, přednáší, jezdí, nakupuje, pere, žehlí, vychovává syna (a dobře! Kde na to vzala čas?), vychovává manžela (a tak dobře, že napsal i několik učebnic matematiky!) a tak dále. Ale kde toho času bere tolik, že je s to napsat tolik stránek?

Nebo jiná věc: každý sice někde byl, každý to někde zná, ale co toho zná ona, to je až nespravedlivé: od Vlkovic přes Ostrovačice a Amsterdam po Mexiko. A co je na tom krásné, že to Mexiko a Amsterdam nenadnáší na úkor Ostrovačic a jiných moravských vísek. A co je úplně nejkrásnější – že z jejích stránek na člověka neprší deprese. Že jsou propleteny radostí, dobrotou a vědomím, že lidé, místa i věci stojí za to, aby se s nimi člověk setkal. Na výčet nahořklých setkání jí stačí vlastně soupis na necelé dvoustránce! Proto je dobré a potřebné číst její knížku. A proto je hezké znát se s Gabrielou Vránovou i osobně. Neboť ona je taková, jako stránky, které píše. Radostná, sdílí a léčivá. To mi věřte, protože ji znám dost dlouho.

Znali jsme se už v době, kdy jsem neměl šedivý ani vlas, ani vous, ani chlup, ale nejvíc od roku 1978.

To byl pro mne krásný rok! Vysílali mi Polní žínku Evelínku! A namluvila ji Gábi Vránová! Na jedničku. Na tom moc záleží, kdo vám namluví v rozhlase pohádku! Když ji namluví někdo nesprávný, je to jako by ji hodil do plotny. A brzy nato mi vyšla Evelínka jako knížka! Ještě včas! Ještě mi nešedivěly vlasy. Na tom moc záleží, aby vám knížka vyšla včas. Když vyjde včas, svět se vám rozsvítí. Můžete se radostí pominout. Ale když vám včas nevyjde, když se jí jen dočkáte, nezaplaví vás ani tak radost, jako spíš lítost. Anebo taková těžká radost, smutná.

Nu a mně vyšla nejen včas, ale ke všemu mi ji vysílali v rozhlase s Gábi Vránovou! Byl jsem pyšný jako pes se dvěma

oháňkami. A když se přiblížil konec roku a já přemýšlel, jakou novoročenku si ten rok vymyslet, dostal jsem nápad na evelínkovskou novoročenku: že budu jako P. F. posílat „pravý vlásek opravdické polní žínky Evelínky“. Že ho prostě do každé novoročenky úhledně nalepím.

Kde ty vlásky vezmu, to mi bylo jasné: řeknu o ně Gabriele Vránové – ta mi četla Polní žínku do rádia, a ke všemu má takové zlaté vílí vlasy, jaké opěvují na opravdické Evelínce.

Dal jsem si tedy natisknout novoročenku, vypravil se za paní Gabrielou, a po krátkých běžných větách, jež se říkávají při setkání, jsem to na ni vysypal. Poněkud ukvapeně. Přímočaře. Bez úvodu. A hlavně bez vysvětlení. A ke všemu s citelnými rozpaky. „Mám na vás prosbu, paní Gabriele. Nebyla byste tak hodná a neschovávala byste mi – až se budete česat – své vlasy, co se vám zachytí na hřebenu?“

Gábi Vránová je zvyklá na přání všeho druhu. Kdo přijde, určitě něco potřebuje: ten aby recitovala někde na večeru, onen aby přišla tam či jinam a dodávala lesku té či oné společenské události, a jiný jestli nemá v šuplíku fejeton na takové dvě tři

stránky. Jenže chtít na ní její vlastní vlasy, to se poněkud vymy-
kalo z proseb, na které byla zvyklá.

Hleděl jsem na ni omluvně a v rozpacích a ona na mne táza-
vě a užasle, a celá drnčela od toho, jak naplno jí pracoval
v hlavě dešifrovací přístroj. Mně taky. Snažil jsem se přijít na
to, proč na mne hledí tak užasle. Nepřišel jsem hned na to, že
jsem to na ni vysypal moc přímočaře. Že jsem ji měl vysvětlit,
jaký nápad mě to osvítil s těmi novoročenkami. A najednou jsem
pochopil.

Ano, když nepadlo ani slůvko vysvětlení o novoročenkách
s vláskem opravdické polní žínky Evelínky, zbylo vysvětlení dru-
hé. A to jsem už četl v jejích shovívavých očích. Už jsem pochop-
pil, jak došla k tomu, že před ní stojí obtloustlý pán, jenž prop-
padl jejímu půvabu a kouzlu (což je snadné a omluvitelné),
a ten, vida své beznadějně postavení vedle krásného a ušlechti-
lého pana manžela-profesora, chce alespoň den co den usínat
s jejími vlasy na polštáři.

Paní Gabrielu začala polévat červeň a nadechla se, že mi
něco řekne. Asi by mi řekla, že si mého vyznání nesmírně váží,
ale ať se snažím pochopit, že je šťastně vdaná, že svému muži
přivedla na svět i malého Ondřeje a že nemá to srdce, aby své-
mu manželovi zasadila tak těžkou ránu, byť jen tím, že by mi
dala jakousi platonickou naději. Jistě by k tomu dodala „bude-
me jen přáteli“, ale mně naštěstí došlo, jakou komunikační chy-
bu jsem udělal, a vychrlil jsem na ni to vysvětlení s vlásky pol-
ní žínky.

Od té doby dodnes jsem ještě neviděl nikoho, komu by s tako-
vým ulehčením spadl kámen ze srdce jako Gabriele Vránové.
A dodnes z toho kulhám, protože padl na nohy mně, neboť jsem
stál nejbliž. Ale těch jejích vílích vlasů jsem dostal tolik, že bych
je mohl rozesílat ještě letos.

František Nepil, 1994

MOJI MILÍ

Z těch několika fejetonů, které vy, laskaví čtenáři, teď budete číst, jsem pouze jediný věnovala žijícímu člověku – tomu nejbližšímu – tatínkovi. Napsala jsem jej v Mariánských Lázních, kde jsem se doléčovala po těžké nemoci. Blížily se tatínkovy osmdesáté narozeniny, nebyl všeobecně slavný ani známý – i když by za jiných podmínek mohl být a měl být! Pan František Kožík tenkrát tatínkovi onen fejeton „záviděl“ – a já jsem ráda, že jsem jej napsala.

Za čtyři roky potom tatínek odešel za sluncem, 21. června 1988, aniž se dočkal naší nové skutečnosti. Právě on! Jak rád by četl – a jistě i přispíval – do katolické revue BOX, vedené básníkem Jiřím Kuběnou. Už se nedoví, že v Ostravě existuje „fan-klub profesora Vrány“, nebude už na večeru své poezie, který připravuje vedení gymnázia M. R. Štefánika v Novom Meste nad Váhom k 70. výročí svého vzniku, nezažije ani tuto skromnou knížku své dcery. Proto jsem ráda, že aspoň ten fejetonek četl.

Ty ostatní vznikly z vnitřní potřeby bez jakéhokoliv úmyslu skloubit je ve vzpomínky na své kolegy, přátele, na své idoly, vzory. To kdysi dávno v rozhlasovém studiu mně drahý pan Ladislav Pešek řekl: „Gábinko, vy napíšete jednou vzpomínky, dělejte si poznámky!“ Kdepak tenkrát vzpomínat! Příliš jsem žila a pracovala v tuto chvíli a v tento den. A mezitím moji milí odcházeli. Je jich dlouhá řada...

Půvabná, lidská, tak živá Karolinka Slunéčková – naposled jsme spolu hrály v nové inscenaci Dalskabátů – já Plajznerku a ona mlynářku – ve společném spacím kupé cestou na divadelní festival v Košicích jsme toho tolik probraly – naposledy. Byla tak velkorysá! Přály jsme si – a to opravdu není tak běžné mezi kolegyněmi v divadle. Jedno z posledních jejích přání na kartičce, které jsme si dávaly k premiérám s drobnými dárečky, znělo: „Gábi, moje milá, ještě dlouhá léta lámej vaz! A pořádně!“ Snažím se, Karolinko – i za tebe.

Dávno už lehce dotančil Rusalčin stokilový vodník z Lesní písňě Lesji Ukrajinky, už nikdy své Varvaře nepomůže dobrácký Dvojtečka z Gorkého Letních hostů, už mně nikdy u piána nezahraje a nezapívá Oldříšek Musil tu Vančurovu z Jezera Ukereve: „Jsem opilý, jsem opilý, vaším půvabem, nikoli vínem...“ a František Hanus se mi už nikdy nesvěří ani nezapívá valašskou.

Paní Marušku Brožovou, velkou postavu Vinohradského divadla jsem poznala až v jejím penzijním věku – měla jsem tu čest sedět s ní ve společné šatně – a nezapomenu, jak mi držela palce coby Maryše, kterou sama, ještě v kočovné společnosti, hrávala. Co jsem se toho dověděla z divadelní historie, kolik roztomilých drbů a krutých pravd. Mám její fotografii v roli chůvy Anfisy ze tří sester – na tu mi coby Máše napsala vzácné věnování – a potom z pozůstalosti od její dcery, spisovatelky paní Dáši Lhotové, několik divadelních šperků a šaty, v nichž Maruška hrála Elinu Makropulos (věděla snad paní Dáša, že jsem tuto roli měla hrát a nehrála?) – ale především překrásné vzpomínky.

Dana Medřická, kterou národ miloval, i když nedostala titul národní umělkyně. Vyprávěla o tom kdysi jistému velmi důležitému státnímu či stranickému (to bylo přece jedno a totéž) činiteli, který ji pozval, aby jí „vysvětlil“, proč ten titul nemůže dostat. Vyprávěla mu o tom, že jí to nevadí, protože pro ni je nejkrásnější, když na ni z okénka auta, co stojí na křižovatce, zatímco ona táhne tašky s nákupem, nějaká paní křičí: „Paní Dano, národ vás miluje!“ Onen činitel poslouchal se zjevnou závistí a pravil: „To musí být krásný pocit“ – a Dana se mi přiznala, že nenašla už tu odvahu, aby mu opáčila: „Copak vy to neznáte?“ Nemohu na ni zapomenout – na svoji maminku Butteauovou z F. L. Věka, na svou kantorskou kolegyni ze seriálu My všichni školou povinní, na drahou „tetinku“ našeho Ondřeje a na jejich přátelství...